

KONGRES
S MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM
**SUVREMENE SPOZNAJE
O DOJENJU**

ZBORNIK SAŽETAKA

DIGITALNO – INOVACIJKI HUB
TRG HRVATSKIH BRANITELJA 14
BJELOVAR, 2026.

ORGANIZATORI

Udruga ljekarnika Progressus
Udruga za zdravo i sretno djetinjstvo
Veleučilište Bjelovar
Zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-Bilogorske županije

KONGRES SE ODRŽAVA POD POKROVITELJSTVOM MINISTARSTVA ZDRAVSTVA REPUBLIKE HRVATSKE

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Katarina Fehir Šola
Marija Čatipović
Goranka Rafaj
Vedran Trupac

UREDNIČA KNJIGE SAŽETAKA

Goranka Rafaj

DIZAJN

Design Studio Sleek

DIGITALNO – INOVACIJSKI HUB
TRG HRVATSKIH BRANITELJA 14
BJELOVAR, 15.–16. SVIBNJA 2026.

ORGANIZATORI

Udruga ljekarnika Progressus
Udruga za zdravo i sretno djetinjstvo
Veleučilište Bjelovar
Zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-Bilogorske županije

KONGRES SE ODRŽAVA POD POKROVITELJSTVOM MINISTARSTVA ZDRAVSTVA REPUBLIKE HRVATSKE

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Katarina Fehir Šola
Marija Čatipović
Goranka Rafaj
Vedran Trupac

UREDNIKA KNJIGE SAŽETAKA

Goranka Rafaj

DIZAJN

Design Studio Sleek

DIGITALNO – INOVACIJSKI HUB
TRG HRVATSKIH BRANITELJA 14
BJELOVAR, 15.-16. SVIBNJA 2026.

Uvodnik

Poštovane kolegice i kolege,

veliko nam je zadovoljstvo poželjeti vam dobrodošlicu na Kongres Suvremene spoznaje o dojenju, stručno-znanstveni skup posvećen razmjeni najnovijih znanstvenih i kliničkih spoznaja o dojenju te unaprjeđenju međuprofesionalne suradnje u skrbi za majku i dijete. Ovaj kongres organiziran je s ciljem osnaživanja zdravstvenih djelatnika u pružanju stručne, pravodobne i na dokazima utemeljene potpore dojenju, kao jednom od ključnih javnozdravstvenih prioriteta suvremene zdravstvene zaštite. Posebna vrijednost ovog skupa ogleda se u njegovu interdisciplinarnom karakteru. Okupljanjem stručnjaka iz različitih područja – medicine, farmacije, sestrinstva, primaljstva i javnog zdravstva – stvaramo prostor za razmjenu iskustava, kritičko promišljanje kliničke prakse i razvoj novih modela suradnje usmjerenih na dobrobit majke i djeteta. Uloga ljekarnika, kao lako dostupnih zdravstvenih stručnjaka u zajednici, pritom zauzima sve značajnije mjesto u savjetovanju o sigurnoj farmakoterapiji tijekom dojenja i poticanju okruženja koje podupire dojenje. Program kongresa obuhvaća niz aktualnih tema, uključujući farmakoterapiju u razdoblju dojenja, procjenu rizika i koristi primjene lijekova, savjetodavni rad s majkama, kao i razvoj standarda ljekarni prijatelja dojenja. Vjerujemo da će izlaganja i rasprave doprinijeti daljnjem jačanju kompetencija zdravstvenih djelatnika i unapređenju kvalitete skrbi u ovom osjetljivom razdoblju života majke i djeteta. Zahvaljujemo svim predavačima, sudionicima i partnerima koji su prepoznali važnost ove teme i svojim sudjelovanjem doprinijeli realizaciji ovog kongresa.

U ime organizatora,

Predsjednica Udruge ljekarnika Progressus

ZU Ljekarna Bjelovar

**DOC. DR. SC. KATARINA FEHIR ŠOLA, UNIV. MAG. PHARM.,
UNIV. SPEC. PHARM.**

Poštovane kolegice i kolege,

posebno mi je zadovoljstvo pozdraviti vas u ime Udruge za zdravo i sretno djetinjstvo na Kongresu Suvremene spoznaje o dojenju, stručno-znanstvenom skupu posvećenom unapređenju znanja, razmjeni iskustava i jačanju sustavne podrške dojenju u zdravstvenoj i društvenoj zajednici. Promicanje dojenja već desetljećima predstavlja jedno od ključnih područja djelovanja naše Udruge. Kontinuiranim radom na edukaciji roditelja, zdravstvenih djelatnika i šire javnosti nastojimo osnažiti obitelji u donošenju informiranih odluka te doprinijeti stvaranju okruženja koje prepoznaje dojenje kao temelj zdravog početka života. Dugogodišnje aktivnosti u zajednici – od organizacije javnozdravstvenih kampanja i stručnih susreta do projekata usmjerenih na podršku majkama nakon otpusta iz rodilišta – potvrđuju važnost koordiniranog i trajnog djelovanja svih dionika uključenih u skrb za majku i dijete.

Posebno nas raduje što se kroz ovakav kongres dodatno učvršćuje interdisciplinarna suradnja stručnjaka koji svojim znanjem i iskustvom pridonose razvoju okruženja prijateljskog dojenju. Dugogodišnji programi promicanja dojenja na regionalnoj razini pokazali su kako sustavna edukacija i podrška mogu značajno unaprijediti prevalenciju dojenja te osnažiti društvenu svijest o njegovim zdravstvenim i socijalnim koristima. Vjerujem da će ovaj kongres potaknuti nova stručna promišljanja, osnažiti međusobnu suradnju te dodatno naglasiti važnost zajedničkog djelovanja u zaštiti zdravlja majke i djeteta.

S poštovanjem,

PRIM. DR. SC. MARIJA ČATIPOVIĆ, DR. MED.
PREDSJEDNICA UDRUGE ZA ZDRAVO I SRETNO DJETINJSTVO

Poštovane predavačice i predavači, uvaženi sudionici, cijenjeni suradnici i dragi gosti, u ime Veleučilišta u Bjelovaru, suorganizatora međunarodnog tečaja Suvremene spoznaje o dojenju, osobita nam je čast i zadovoljstvo pozdraviti vas te izraziti iskrenu dobrodošlicu na ovaj značajan stručni i znanstveni skup. Dojenje je jedan od temeljnih preduvjeta zdravog početka života te dragocjena vrijednost koja nadilazi isključivo nutritivnu dimenziju. Ono je istodobno biološki, razvojni, emocionalni, društveni i javnozdravstveni fenomen, duboko povezan sa zdravljem djeteta, dobrobiti majke i kvalitetom skrbi koju kao društvo pružamo obitelji u najosjetljivijem životnom razdoblju. Upravo zbog toga dojenje s pravom zauzima važno mjesto u suvremenim stručnim promišljanjima, kliničkoj praksi, zdravstvenom obrazovanju i javnozdravstvenim politikama. Ovaj tečaj posebno je vrijedan jer okuplja ugledne stručnjake različitih profila i područja djelovanja, stvarajući prostor za interdisciplinarni dijalog, razmjenu iskustava i predstavljanje suvremenih znanstvenih spoznaja. Takav pristup potvrđuje da uspješna zaštita, promicanje i podrška dojenju nisu zadaća pojedinca ni jedne profesije, nego zajednička odgovornost zdravstvenog, obrazovnog i društvenog sustava u cjelini. Veleučilište u Bjelovaru s ponosom sudjeluje u organizaciji ovoga tečaja, prepoznajući njegovu stručnu, obrazovnu i društvenu važnost. Kao visokoobrazovna ustanova usmjerena obrazovanju zdravstvenih profesionalaca, trajno smo posvećeni razvoju znanja, kompetencija i profesionalnih vrijednosti koje pridonose kvalitetnoj, odgovornoj, humanoj i na dokazima utemeljenoj skrbi. Sudjelovanje u ovom skupu za nas je potvrda opredijeljenosti povezivanju obrazovanja, struke i znanosti u službi zdravlja pojedinca, obitelji i zajednice. Vjerujemo da će radovi okupljeni u ovom zborniku, kao i predavanja i rasprave tijekom tečaja, pridonijeti daljnjem osnaživanju stručnih kompetencija, potaknuti nova promišljanja i suradnje te dodatno učvrstiti zajedničke napore usmjerene unapređenju skrbi za majku i dijete. Zahvaljujemo svim autorima, predavačima, organizatorima i sudionicima na doprinosu ovom vrijednom skupu te svima želimo uspješan i sadržajan rad.

S poštovanjem

**GORANKA RAFAJ, MAG. MED. TECHN., VIŠI PREDAVAČ
VODITELJICA STRUČNOG PRIJEDIPLOMSKOG STUDIJA SESTRINSTVO
VODITELJICA STRUČNOG DIPLOMSKOG STUDIJA SESTRINSTVO
VELEUČILIŠTE U BJELOVARU**

Poštovane kolegice i kolege,

iz perspektive javnoga zdravstva osobito nam je zadovoljstvo sudjelovati u organizaciji Kongresa Suvremene spoznaje o dojenju, koji predstavlja važan stručni i javnozdravstveni doprinos unapređenju zdravlja majki i djece te jačanju preventivnih aktivnosti u zajednici.

Dojenje je jedna od najučinkovitijih i najisplativijih javnozdravstvenih intervencija ranoga životnog razdoblja. Njegovo promicanje ne doprinosi samo optimalnom rastu i razvoju djeteta, nego i dugoročnom smanjenju pobola od kroničnih nezaraznih bolesti te jačanju zdravlja populacije u cjelini. Upravo zato potpora dojenju zahtijeva sustavan, interdisciplinaran i koordiniran pristup zdravstvenog sustava, javnozdravstvenih institucija i lokalne zajednice.

Zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije kontinuirano provodi aktivnosti zdravstvenog prosvjećivanja, promicanja zdravlja i prevencije bolesti, prati zdravstvene pokazatelje stanovništva te sudjeluje u izradi i provedbi programa zaštite i unapređenja zdravlja na razini županije. Posebnu ulogu pritom imaju programi zdravstvenog odgoja, socijalne medicine, školske medicine i epidemiološkog nadzora, koji omogućuju pravodobno prepoznavanje zdravstvenih potreba populacije i razvoj ciljanih preventivnih intervencija.

Kongres poput ovoga važan je korak u daljnjem jačanju međusektorske suradnje stručnjaka uključenih u skrb za majku i dijete. Razmjena suvremenih znanstvenih spoznaja, iskustava iz kliničke prakse i javnozdravstvenih pristupa doprinosi stvaranju okruženja koje sustavno podupire dojenje kao temelj zdravog početka života.

Vjerujem kako će ovaj kongres potaknuti daljnje povezivanje zdravstvenih djelatnika i institucija te doprinijeti razvoju održivih javnozdravstvenih modela podrške dojenju u lokalnoj zajednici i šire.

VEDRAN TRUPAC, MAG. SANIT. ING.
RAVNATELJ ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO BJELOVARSKO-
BILOGORSKE ŽUPANIJE

PROGRAM

Sadržaj

AKTIVNOSTI NACIONALNOG PROGRAMA ZA ZAŠTITU I PROMICANJE DOJENJA: PODRŠKA KOJA ČINI RAZLIKU

Prof. prim. dr. sc. Anita Pavičić Bošnjak, dr. med., IBCLC, FILCA, FABM

EPIDEMIOLOGIJA DEBLJINE U DJECE U HRVATSKOJ

Prof. dr. sc. Sanja Musić Milanović, dr. med., spec. epidemiologije

UTJECAJ PORODA I RANIH POSTUPAKA NA POČETAK DOJENJA

Goran Pavlović, dr. med., spec. ginekologije i opstetricije

FIZIOLOGIJA LAKTACIJE I HORMONSKA REGULACIJA STVARANJA MLIJEKA 7

Dr. sc. Dragica Pavlović mag. med. techn.

PREDNOSTI DOJENJA – SUVREMENI KLINIČKI DOKAZI

Izv. prof. dr. sc. Zrinka Puharić, dr. med., spec. školske i sveučilišne medicine

PRENATALNA PRIPREMA ZA DOJENJE

Prim. dr. sc. Marija Čatipović, dr. med.

POSTAVLJANJE DJETETA NA DOJKU I PROCJENA UČINKOVITOG DOJENJA: INTERDISCIPLINARNA RADIONICA ZA LIJEČNIKE, FARMACEUTE I MEDICINSKE SESTRE

Ivana Lončar, bacc. med. techn.

MAJČINA ULOGA U REGULACIJI DJETETOVIH EMOCIJA I RANOM EMOCIONALNOM RAZVOJU

Marta Okružnik Želalić, dr. med., spec. dječje i adolescentne psihijatrije

UTJECAJ AUTOGENOG TRENINGA UZ SAVJETOVANJE O DOJENJU NA TRAJANJE DOJENJA I PSIHOFIZIČKO ZDRAVLJE MAJKE I DJETETA

Dr. sc. Mercedes Vidas, dr. med.

SUVREMENI PRISTUP KOMPLIKACIJAMA DOJENJA: KLINIČKA PROCJENA, PREVENCIJA I ZBRINJAVANJE

Goranka Rafaj, mag. med. techn.

EPIDEMIOLOGIJA PROBLEMA DOJENJA I RIZIČNE SKUPINE

Doc. dr. sc. Želimir Bertić

JAVNOZDRAVSTVENI ZNAČAJ DOJENJA U 21. STOLJEĆU

Vedran Šćuric, dr. med., spec. javnog zdravstva

ULOGA ZAJEDNICE U PROMICANJU DOJENJA

Dr. sc. Maja Lang Morović, prof. rehabilitator

LJEKARNA PRIJATELJ DOJENJA

Doc. dr. sc. Katarina Fehir Šola, mag. pharm., univ. mag. pharm.

GRADOVI PRIJATELJI DOJENJA – ELEMENT TRAJNE PODRŠKE DOJENJU

Prim. Andreja Tekauc Golob, dr. med., spec. pedijatar, IBCLC

MEĐUNARODNI PRAVILNIK O NAČINU REKLAMIRANJA I PRODAJE ZAMJENA ZA MAJČINO MLIJEKO (KOD)

Prof. dr. sc. Milan Stanojević, dr. med., spec. pedijatar

ZNANJE I STAVOVI TRUDNICA I RODILJA O DOJENJU: VIDIMO LI PROSTOR ZA EDUKACIJU?

Kristina Škrobot, bacc. med. techn.; Ksenija Eljuga, mag. med. techn.

KOMUNIKACIJA S DOJILJAMA U OSJETLJIVIM SITUACIJAMA

Renata Hunjadi Brzović, prof. psihologije

MEDICINSKE INDIKACIJE ZA UVOĐENJE DOHRANE UZ DOJENJE

Ivanka Fehir Radanović, dr. med., spec. pedijatar

SAMOLIJEČENJE DOJILJA – ULOGA LJEKARNIKA

Dora Štefanac, mag. pharm.

LIJEKOVI U DOJENJU – IZMEĐU STRAHA I DOKAZA

Maja Ilijanić Samoščanec, dr. med., spec. kliničke farmakologije

SUPLEMENTACIJA TIJEKOM TRUDNOĆE I DOJENJA

Prof. dr. sc. Dubravka Vitali Čepo

INDIVIDUALIZIRANA PROCJENA RIZIKA U FARMAKOTERAPIJI TIJEKOM DOJENJA: IZMEĐU DOKAZA I KLINIČKE PROSUDBE

Prof. Aleksandra Catić Đorđević, PhD

SAŽECI

Aktivnosti Nacionalnog programa za zaštitu i promicanje dojenja: podrška koja čini razliku

PROF. PRIM. DR. SC. ANITA PAVIČIĆ BOŠNJAK, DR. MED., IBCLC, FILCA, FABM

UVOD

Nacionalni program za zaštitu i promicanje dojenja za razdoblje od 2024. do 2027. godine predstavlja strateški okvir za sustavnu zaštitu, promicanje i podršku dojenju u Republici Hrvatskoj. Riječ je o trećem nacionalnom programu usvojenom od 2015. godine, ujedno i najopsežnijem prema planiranim aktivnostima.

CILJ

Prikazati ključne aktivnosti i programe Nacionalnog programa usmjerene na unaprjeđenje zaštite, promicanja i podrške dojenju na svim razinama zdravstvenog sustava i društva.

PRIKAZ SADRŽAJA

Program kroz devet ciljeva naglašava važnost edukacije zdravstvenih radnika i roditelja, osiguravanja aktivne podrške dojenju te praćenja ishoda provedenih mjera. Posebno se ističe važnost poštivanja Međunarodnog pravilnika o načinu prodaje i reklamiranja nadomjestaka za majčino mlijeko. U središtu provedbe nalazi se nastavak programa „Rodilište prijatelj djece“ kroz ponovne ocjene ustanova, s obzirom na to da su sva javna rodilišta u Republici Hrvatskoj stekla taj naziv do 2016. godine. Program također uključuje revitalizaciju inicijative „Ordinacije primarne zdravstvene zaštite – prijatelji dojenja“ te razvoj novih programa, kao što su „Rodilište prijatelj djece za odjele neonatologije“ i „Ljekarne prijatelji dojenja“. U suradnji Radne skupine Povjerenstva za zaštitu i promicanje dojenja Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske i stručnjaka iz područja dojenja izrađeni su Deset koraka, kriteriji i standardi za provedbu programa „Ljekarne prijatelji dojenja“.

ZAKLJUČAK

Svi programi i aktivnosti Nacionalnog programa temelje se na suvremenim znanstvenim spoznajama i primjeni Deset koraka do uspješnog dojenja, prilagođenih specifičnostima pojedinih razina zdravstvenog sustava. Njihov je cilj povećanje stope dojenja te postizanje povoljnih zdravstvenih ishoda za djecu, majke i društvo u cjelini. Sustavnom podrškom dojenju doprinosi se zdravlju sadašnjih i budućih generacija.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; Nacionalni program; promicanje dojenja; podrška dojenju; zdravstveni sustav; javno zdravstvo

Epidemiologija debljine u djece u Hrvatskoj

PROF. DR. SC. SANJA MUSIĆ MILANOVIĆ, DR. MED., SPEC. EPIDEMIOLOGIJE ^{1,2}

UVOD

Debljina u djece prepoznata je kao jedan od vodećih javnozdravstvenih izazova na globalnoj razini te važan uzrok pobola, onesposobljenosti i smrtnosti. Praćenje učestalosti prekomjerne tjelesne mase i debljine u dječjoj dobi važno je za pravodobno planiranje i provedbu preventivnih mjera.

CILJ

Prikazati epidemiološke pokazatelje učestalosti prekomjerne tjelesne mase i debljine u djece u Hrvatskoj te istaknuti potrebu za sustavnim praćenjem i multisektorskim preventivnim djelovanjem.

PRIKAZ SADRŽAJA

Prema rezultatima istraživanja Europske inicijative praćenja debljine u djece za razdoblje 2021./2022., učestalost prekomjerne tjelesne mase i debljine u djece dobi od 8,0 do 8,9 godina u zemljama Europske regije varira od 9% do 42%. Republika Hrvatska nalazi se na visokom četvrtom mjestu, s ukupno 36,1% djece te dobi koja imaju prekomjernu tjelesnu masu ili debljinu, pri čemu 15,4% djece ima debljinu. Uočene su i izražene spolne razlike: debljinu ima 18,7% dječaka i 12,0% djevojčica. Prisutne su i razlike prema obrazovanju roditelja, pa učestalost debljine među djecom čiji roditelji imaju nizak do srednji stupanj obrazovanja iznosi 17,9%, dok među djecom čiji roditelji imaju visok stupanj obrazovanja iznosi 10,7%. Podaci o prevalenciji debljine u predškolskoj dobi još se ne prikupljaju sustavno, što predstavlja važan nedostatak u ranom praćenju ovog problema. Budući da se debljina u djetinjstvu često nastavlja u odrasloj dobi i povećava rizik za razvoj kroničnih nezaraznih bolesti, nužno je osigurati kontinuirano prikupljanje podataka te razvijati sveobuhvatne javnozdravstvene intervencije.

ZAKLJUČAK

Debljina u djece u Hrvatskoj ostaje značajan javnozdravstveni problem koji zahtijeva hitno, trajno i koordinirano djelovanje različitih sektora. Ne postoji jedinstvena mjera kojom bi se zaustavio porast prekomjerne tjelesne mase i debljine u djece, nego su potrebni kontinuirani programi promicanja zdravlja i stvaranje okruženja koja podupiru pravilnu prehranu i redovitu tjelesnu aktivnost. Provedba nacionalnih programa i strateških dokumenata može značajno pridonijeti stvaranju uvjeta u kojima je zdraviji izbor ujedno i lakši izbor.

KLJUČNE RIJEČI

debljina u djece; prekomjerna tjelesna masa; epidemiologija; javno zdravstvo; prevencija; Hrvatska

¹ Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Rockefellerova 7, 10000 Zagreb

² Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Rockefellerova 4, 10000 Zagreb

Utjecaj poroda i ranih postupaka na početak dojenja

GORAN PAVLOVIĆ, DR.MED., SPECIJALISTA GINEKOLOGIJE I OPSTETRICIJE¹

UVOD

Početak dojenja složen je proces na koji značajno utječu okolnosti poroda i postupci neposredno nakon rođenja. Uspostava laktacije ovisi o međudjelovanju fizioloških mehanizama majke i novorođenčeta, ali i o organizaciji rane postnatalne skrbi.

CILJ

Prikazati utjecaj načina dovršetka poroda i ranih postnatalnih postupaka na uspostavu i početak dojenja te naglasiti važnost individualiziranog i na dokazima utemeljenog pristupa.

PRIKAZ SADRŽAJA

Fiziološki dovršen vaginalni porod uz minimalne intervencije omogućuje optimalne uvjete za rani kontakt majke i djeteta te spontano započinjanje dojenja. Nasuprot tomu, operativni dovršetak poroda, primjena analgezije i anestezije, produljeni ili komplicirani porod te druga patološka stanja mogu odgoditi ili otežati početak dojenja. Posebnu skupinu čine prijevremeno rođena djeca kod koje nezrelost refleksa sisanja i gutanja, potreba za intenzivnim nadzorom te odvajanje od majke dodatno otežavaju uspostavu dojenja. U takvim okolnostima osobito su važni rana stimulacija laktacije, pravodobno izdajanje i prilagođeni pristupi, uključujući kontakt „koža na kožu“ kada to kliničko stanje dopušta. Rani postnatalni postupci, kao što su omogućavanje neposrednog kontakta majke i novorođenčeta, pravovremeni prvi podoj ili poticanje laktacije te kontinuirana podrška zdravstvenog osoblja, imaju važan utjecaj na uspjeh i trajanje dojenja. Organizacija skrbi koja minimizira nepotrebne intervencije i prekide kontakta pridonosi boljim ishodima.

ZAKLJUČAK

Početak dojenja treba promatrati u kontekstu cjelokupnog tijeka trudnoće i poroda, uz individualizirani pristup svakoj roditelji i novorođenčetu. Integracija suvremenih, na dokazima utemeljenih smjernica u svakodnevnu kliničku praksu ključna je za unapređenje uspješnosti uspostave i održavanja dojenja.

KLJUČNE RIJEČI

početak dojenja; porod; postnatalni postupci; laktacija; prijevremeno rođeno dijete; podrška dojenju

¹ Opća bolnica „Dr. Anđelko Višić“ Bjelovar

Fiziologija laktacije i hormonska regulacija stvaranja mlijeka

DR. SC. DRAGICA PAVLOVIĆ, MAG. MED. TECHN.^{1,2}

UVOD

Fiziologija laktacije započinje mnogo prije prvog podoja novorođenčeta te uključuje niz razvojnih i funkcionalnih promjena dojke tijekom puberteta, trudnoće i postpartalnog razdoblja. Razumijevanje tih procesa ključno je za pravilno shvaćanje uspostave i održavanja dojenja.

CILJ

Prikazati osnovne fiziološke mehanizme laktacije i objasniti ulogu hormonske regulacije u stvaranju, izlučivanju i održavanju proizvodnje majčina mlijeka.

PRIKAZ SADRŽAJA

Razvoj dojke započinje u pubertetu, kada se pod utjecajem estrogena i progesterona formiraju i sazrijevaju lobularne strukture mliječne žlijezde. Nakon završetka puberteta značajnije promjene na dojkama ne nastaju sve do trudnoće, kada dojka postaje potpuno zrela i funkcionalna. Tijekom trudnoće, osobito u drugoj fazi mamogeneze, pod utjecajem povišenih razina progesterona dolazi do povećanja volumena tkiva dojke i pripreme za laktaciju. Laktogeneza je proces koji uključuje početak lučenja mlijeka i sazrijevanje alveolarnih stanica. Prva faza laktogeneze odvija se tijekom druge polovice trudnoće, dok druga faza započinje nakon poroda obilnom proizvodnjom mlijeka. Nakon porođaja i odvajanja posteljice dolazi do hormonalnih promjena koje potiču povećano lučenje prolaktina, hormona odgovornog za stvaranje mlijeka. Istodobno, oksitocin omogućuje izlučivanje mlijeka kontrakcijom mioepitelnih stanica oko alveola i potiskivanjem mlijeka prema mliječnim kanalićima i bradavici. Iako prolaktin i oksitocin djeluju na različite receptore i imaju različite funkcije, njihovo usklađeno djelovanje nužno je za uspješnu laktaciju. Galaktopoeza označava dugotrajno održavanje stvaranja i izlučivanja mlijeka, pri čemu je redovito pražnjenje dojke ključni podražaj za daljnje lučenje prolaktina i oksitocina te za održavanje dojenja.

ZAKLJUČAK

Uspješna laktacija rezultat je složenih razvojnih, fizioloških i hormonskih procesa koji započinju u pubertetu, intenziviraju se tijekom trudnoće i nastavljaju nakon poroda. Poznavanje uloge prolaktina, oksitocina i redovitog pražnjenja dojke važno je za razumijevanje uspostave i održavanja dojenja.

KLJUČNE RIJEČI

laktacija; hormonska regulacija; prolaktin; oksitocin; laktogeneza; galaktopoeza

¹ Dom zdravlja Osječko – baranjske županije

² Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek

Prednosti dojenja – suvremeni klinički dokazi

IZV. PROF. DR. SC. ZRINKA PUHARIĆ, DR. MED., SPEC. ŠKOLSKE I SVEUČILIŠNE MEDICINE¹

UVOD

Dojenje predstavlja jednu od najučinkovitijih, troškovno isplativih i biološki optimalnih javnozdravstvenih intervencija u ranoj životnoj dobi. Suvremeni klinički dokazi potvrđuju njegov kratkoročni i dugoročni povoljan učinak na zdravlje djeteta i majke.

CILJ

Prikazati suvremene kliničke dokaze o zdravstvenim prednostima dojenja za dijete i majku te istaknuti važnost njihove primjene u kliničkoj i javnozdravstvenoj praksi.

PRIKAZ SADRŽAJA

Sustavni pregledi i meta-analize potvrđuju da isključivo dojenje tijekom prvih šest mjeseci života značajno smanjuje incidenciju respiratornih i gastrointestinalnih infekcija, akutnog otitisa medija te potrebu za hospitalizacijom u dojenačkoj dobi. Navedeni učinci povezani su s prijenosom sekretornih IgA protutijela, laktoferina, lizozima, humanih mliječnih oligosaharida i živih imunoloških stanica koje moduliraju imunološki odgovor i smanjuju adherenciju patogena na sluznicu. U nedonoščadi majčino mlijeko značajno smanjuje rizik od nekrotizirajućeg enterokolitisa, sepse, mortaliteta i sindroma iznenadne dojenačke smrti. Dugoročni metabolički učinci dojenja uključuju nižu prevalenciju pretilosti, dijabetesa tipa 1 i tipa 2, hipertenzije i dislipidemije u adolescenciji i odrasloj dobi, uz relativno smanjenje rizika od pretilosti za približno 13–26 %. Predloženi mehanizmi uključuju hormonsku regulaciju apetita, povoljan utjecaj na sastav crijevnog mikrobioma te metaboličko programiranje u kritičnim razdobljima razvoja. Istraživanja u području neurokognitivnog razvoja ukazuju na blago, ali statistički značajno poboljšanje rezultata na testovima inteligencije, jezika i izvršnih funkcija. Za majku, dojenje doprinosi bržoj postpartalnoj involuciji maternice i smanjenju krvarenja putem oksitocinskog odgovora. Kumulativno trajanje dojenja povezano je i sa smanjenim rizikom od raka dojke i jajnika te nižom incidencijom dijabetesa tipa 2, metaboličkog sindroma i kardiovaskularnih bolesti.

ZAKLJUČAK

Sukladno suvremenim preporukama stručnih i međunarodnih organizacija, integracija dokaza o koristima dojenja u kliničku praksu, edukaciju zdravstvenih djelatnika i javnozdravstvene politike ključna je za smanjenje morbiditeta i mortaliteta te za dugoročno unaprjeđenje zdravstvenih ishoda na populacijskoj razini.

KLJUČNE RIJEČI

početak dojenja; porod; postnatalni postupci; laktacija; prijevremeno rođeno dijete; podrška dojenju

¹ Veleučilište u Bjelovaru

Prenatalna priprema za dojenje

PRIM. DR. SC. MARIJA ČATIPOVIĆ, DR. MED.^{1,2}

UVOD

Majčino mlijeko optimalno zadovoljava djetetove razvojne potrebe te donosi brojne zdravstvene koristi za dijete i majku. Na iskustvo dojenja i odluku o prehrani djeteta utječu brojni čimbenici prisutni i prije trudnoće, zbog čega pripremu za dojenje treba promatrati kao dugotrajan edukacijski i društveni proces.

CILJ

Istaknuti važnost rane i kontinuirane prenatalne pripreme za dojenje te ulogu obitelji, zdravstvenih djelatnika i zajednice u stvaranju poticajnog okruženja za dojenje.

PRIKAZ SADRŽAJA

Priprema za dojenje ne bi trebala započeti tek u trudnoći, nego znatno ranije, kroz edukaciju u vrtićima, školama, veleučilištima i na fakultetima, u sklopu redovitih ili izbornih obrazovnih programa. Društvenu podršku dojenju potrebno je jačati i javnozdravstvenim aktivnostima, uključujući obilježavanje Nacionalnog tjedna dojenja i Međunarodnog tjedna dojenja te organizaciju manifestacija usmjerenih promicanju roditeljstva i dojenja. Važnu ulogu imaju savjetovališta za djecu – prijatelji dojenja i grupe za potporu dojenju, u kojima se može pružiti točna i pravodobna edukacija mladim ženama i budućim majkama. Timovi ginekologa, pedijatar i liječnika obiteljske medicine trebaju budućim roditeljima pružiti osjećaj sigurnosti, podrške i dostupnosti stručnih informacija prije rođenja djeteta. Posebno je važna uloga patronažnih sestara koje tijekom kućnih posjeta trudnicama mogu u ozračju povjerenja pružiti individualizirane informacije i podršku. U pripremu za dojenje potrebno je aktivno uključiti i buduće očeve, uz programe prilagođene njihovoj ulozi. Dostupnost trudničkih tečajeva za trudnicu i partnera također je ključan element pripreme, dok završnu potporu čini poticajno rodilišno okruženje, podrška pri porođaju, prvi podoj unutar prvog sata, rooming-in i empatična pomoć pri uspostavi dojenja.

ZAKLJUČAK

Prenatalna priprema za dojenje zahtijeva kontinuiran, multidisciplinarni i društveno podržan pristup koji započinje prije trudnoće, a intenzivira se tijekom trudnoće i neposredno nakon poroda. Sustavna edukacija, uključivanje partnera i dostupna stručna podrška značajno pridonose uspješnoj uspostavi i održavanju dojenja.

KLJUČNE RIJEČI

prenatalna priprema; dojenje; edukacija; podrška roditeljima; patronažna sestra; promicanje dojenja

¹ Specijalistička pedijatrijska ordinacija Marija Čatipović

² Veleučilište u Bjelovaru

Postavljanje djeteta na dojku i procjena učinkovitog dojenja: interdisciplinarna radionica za liječnike, farmaceute i medicinske sestre

IVANA LONČAR, BACC. MED. TECHN.¹

UVOD

Dojenje je temelj optimalne prehrane novorođenčeta i dojenčeta te važan javnozdravstveni čimbenik s dokazanim kratkoročnim i dugoročnim koristima za dijete i majku. Unatoč poznatim prednostima, mnoge majke već u ranom postpartalnom razdoblju nailaze na poteškoće povezane s nepravilnim postavljanjem djeteta na dojku, neadekvatnim prihvatom dojke i otežanom procjenom učinkovitosti dojenja.

CILJ

Unaprijediti znanja i praktične kompetencije liječnika, farmaceuta i medicinskih sestara u području pravilnog postavljanja djeteta na dojku te procjene znakova učinkovitog i neučinkovitog dojenja, uz naglasak na interdisciplinarni pristup u savjetovanju dojilja.

PRIKAZ SADRŽAJA

Poteškoće povezane s nepravilnim postavljanjem djeteta na dojku i neadekvatnim prihvatom dojke mogu dovesti do boli pri dojenju, oštećenja bradavica, zastoja mlijeka, zabrinutosti zbog nedovoljnog unosa mlijeka, slabijeg napretka djeteta i prijevremenog prekida dojenja. U takvim okolnostima ključna je uloga zdravstvenih djelatnika u pravodobnom prepoznavanju problema, standardiziranoj procjeni podoja i pružanju usklađenih stručnih savjeta. Radionica je osmišljena kao interaktivni edukacijski oblik rada koji uključuje kratko teorijsko izlaganje, demonstraciju osnovnih položaja za dojenje, analizu kliničkih znakova pravilnog prihvata dojke te rad na scenarijima iz svakodnevne prakse. Sudionici se upoznaju s ključnim elementima promatranja podoja, uključujući položaj majke i djeteta, dubinu prihvata, ritam sisanja i gutanja, prisutnost boli, stanje bradavica nakon podoja te pokazatelje dostatnog unosa mlijeka. Posebna se pozornost posvećuje različitim profesionalnim ulogama liječnika, medicinskih sestara i farmaceuta u savjetovanju dojilja, ranom prepoznavanju poteškoća i upućivanju na daljnju stručnu pomoć.

ZAKLJUČAK

Interdisciplinarna edukacija zdravstvenih djelatnika pridonosi strukturiranoj procjeni dojenja, pravodobnoj intervenciji i pružanju dosljedne podrške dojiljama. Time se unapređuje kvaliteta skrbi, povećava sigurnost majke i djeteta te promiče uspješno i održivo dojenje u kliničkoj i zajedničkoj praksi.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; postavljanje na dojku; procjena podoja; interdisciplinarni pristup; zdravstveni djelatnici; podrška dojiljama

¹ Dom zdravlja Bjelovarsko – bilogorske županije, Patronažna služba

Majčina uloga u regulaciji djetetovih emocija i ranom emocionalnom razvoju

MARTA OKRUŽNIK ŽELALIĆ, DR. MED., SPECIJALIST DJEČJE I ADOLESCENTNE PSIHIJATRIJE¹

UVOD

Rani odnos između majke i djeteta oblikuje temelje emocionalnog razvoja. Majka ne zadovoljava samo fiziološke potrebe djeteta, nego i sudjeluje u oblikovanju njegova emocionalnog iskustva, osjećaja sigurnosti i razvoja kapaciteta za regulaciju emocija.

CILJ

Prikazati važnost majčine uloge u ranom emocionalnom razvoju djeteta, s naglaskom na procese emocionalne regulacije i razumijevanje tih procesa u okviru psihoanalitičkih teorija.

PRIKAZ SADRŽAJA

Psihoanalitičke teorije nude važne uvide u razumijevanje ranog odnosa majke i djeteta. Sigmund Freud istaknuo je važnost ranih psihičkih struktura, dok su Melanie Klein i Margaret Mahler opisale ulogu majke u oblikovanju unutarnjih objekata i identiteta djeteta. Donald Winnicott uveo je koncept „dovoljno dobre majke“ te naglasio važnost zrcaljenja djetetovih osjećaja, a Wilfred Bion opisao je majčinu sposobnost da primi i obradi emocionalne doživljaje djeteta te tako doprinese razvoju unutarnje sigurnosti. Dijete u ranoj životnoj dobi još ne razlikuje vlastite od tuđih osjećaja i teško regulira frustracije, stoga majka interpretira, prihvaća i vraća te emocije u podnošljivom obliku. Takva interakcija podupire razvoj emocionalne samoregulacije i sposobnosti mentalizacije. Proces dojenja dodatno ilustrira ovu funkciju jer majka istodobno zadovoljava djetetove nagone i umiruje njegove emocionalne napetosti.

ZAKLJUČAK

Psihoanalitički okvir omogućuje dublje razumijevanje mehanizama ranog emocionalnog razvoja te naglašava važnu ulogu majke u oblikovanju emocionalne sigurnosti, otpornosti i sposobnosti regulacije emocija kod djeteta. Podržavanje ranog odnosa majke i djeteta od posebne je važnosti za cjelokupan psihološki razvoj djeteta.

KLJUČNE RIJEČI

rani emocionalni razvoj; majka; regulacija emocija; emocionalna sigurnost; mentalizacija; dojenje

¹ KBC Zagreb, Klinika za dječju i adolescentnu psihijatriju

Utjecaj autogenog treninga uz savjetovanje o dojenju na trajanje dojenja i psihofizičko zdravlje majke i djeteta

DR. SC. MERCEDES VIDAS, DR. MED.¹

UVOD

Dojenje je složen proces na koji, uz fiziološke čimbenike, značajno utječu i psihološko stanje majke, razina samopouzdanja te dostupnost stručne podrške. Intervencije usmjerene na smanjenje psihičke napetosti i jačanje majčine sigurnosti mogu pridonijeti uspješnijem i duljem održavanju dojenja.

CILJ

Ispitati utjecaj primjene autogenog treninga uz savjetovanje o dojenju na odluku o dojenju, duljinu trajanja dojenja, majčino samopouzdanje i ustrajnost u dojenju te na psihofizičko zdravlje majke i djeteta.

PRIKAZ SADRŽAJA

Istraživanje je provedeno tijekom 2010. godine u Udruzi „Za zdravo i sretno djetinjstvo“ – Savjetovalištu za majku i dijete u Bjelovaru te u grupama za potporu dojenja u Međimurskoj županiji. U istraživanju je sudjelovalo 200 majki-dojilja s novorođenčadi starosti do dva mjeseca, koje su metodom slučajnog odabira raspoređene u ispitivanu i kontrolnu skupinu. Majke obje skupine primale su savjete za uspješno dojenje, dok su majke ispitivane skupine dodatno provodile autogeni trening do navršenih šest mjeseci djetetova života. Podatci o somatskoj, psihološkoj i socijalnoj situaciji majki prikupljeni su metodama psihoterapijskog intervjua i posebnim upitnicima, pri čemu su otkrivene moguće psihičke promjene, uključujući anksioznost i depresivnost, koje su tretirane psihoterapijskom metodom autogenog treninga. Rezultati istraživanja pokazali su da su majke ispitivane skupine bile značajno manje napete, bolje emocionalno uravnotežene i većeg samopoštovanja. Primjena autogenog treninga uz savjetovanje o dojenju pridonijela je većoj stopi dojenja do šestog mjeseca života djeteta, unapređenju psihofizičkog zdravlja majke i djeteta te kvaliteti njihova odnosa. Rast i razvoj dojenčadi majki iz ispitivane skupine bili su usklađeni sa standardima Svjetske zdravstvene organizacije.

ZAKLJUČAK

Autogeni trening u kombinaciji sa savjetovanjem o dojenju može biti vrijedan oblik potpore majkama u ranom postpartalnom razdoblju. Takav pristup pridonosi duljem trajanju dojenja, boljem psihološkom stanju majke te povoljnim ishodima za dijete, što upućuje na važnost integracije psihološke podrške u programe potpore dojenju.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; autogeni trening; savjetovanje; psihološka podrška; majka; novorođenče

¹ Berlin-Chemie Menarini Hrvatska d.o.o.

Suvremeni pristup komplikacijama dojenja: klinička procjena, prevencija i zbrinjavanje

GORANKA RAFAJ, MAG. MED. TECHN.¹

UVOD

Komplikacije dojenja čest su i klinički značajan problem u postnatalnom razdoblju te mogu negativno utjecati na uspostavu, održavanje i trajanje dojenja. Najčešće komplikacije uključuju bolne i oštećene bradavice, ragade, prepunjenost dojki, zastoj mlijeka, mastitis i apsces dojke.

CILJ

Prikazati suvremene znanstvene spoznaje o najčešćim komplikacijama dojenja, s naglaskom na etiopatogenezu, klinička obilježja, čimbenike rizika, prevenciju, diferencijalnu dijagnostiku i mogućnosti zbrinjavanja u postnatalnoj skrbi.

PRIKAZ SADRŽAJA

Suvremeni pristup komplikacijama dojenja temelji se na analizi recentne znanstvene literature i stručnih smjernica koje naglašavaju važnost cjelovite kliničke procjene laktacijskih poremećaja. Pojedina stanja, osobito mastitis, više se ne promatraju isključivo kao izolirani infektivni procesi, nego kao dio šireg spektra poremećaja koji uključuju mehaničke, upalne i, u određenom broju slučajeva, infektivne mehanizme. Ragade i bolne bradavice najčešće su povezane s nepravilnim položajem i neadekvatnim hvatom djeteta na dojci, zbog čega je korekcija tehnike dojenja temelj prevencije i liječenja. Zastoj mlijeka i prepunjenost dojki važni su predisponirajući čimbenici za razvoj upalnih komplikacija. Posljednjih godina sve se više istražuje i uloga mikrobiote majčinog mlijeka u nastanku i održavanju upalnih komplikacija, osobito mastitisa. Probiotici se pritom razmatraju kao potencijalno korisna dopunska mjera u prevenciji i liječenju mastitisa, no za njihovu rutinsku primjenu još su potrebni dodatni visokokvalitetni dokazi. U terapijskom pristupu naglasak se stavlja na edukaciju roditelja, pravilan položaj i hvat djeteta, nastavak dojenja ili učinkovito pražnjenje dojke kada god je to moguće, racionalnu primjenu farmakoloških mjera te pravodobno prepoznavanje stanja koja zahtijevaju dodatnu dijagnostičku i terapijsku obradu. Posebnu važnost ima interdisciplinarna suradnja zdravstvenih djelatnika.

ZAKLJUČAK

Pravodobna identifikacija komplikacija dojenja, pravilna klinička procjena i rana stručna intervencija ključni su za očuvanje laktacije i prevenciju ozbiljnijih posljedica za majku i dijete. Primjena suvremenih znanstvenih spoznaja i stručnih preporuka omogućuje kvalitetnije zbrinjavanje komplikacija dojenja te doprinosi većoj uspješnosti dojenja i unaprjeđenju postnatalne skrbi.

KLJUČNE RIJEČI

komplikacije dojenja; mastitis; ragade; klinička procjena; prevencija; postnatalna skrb

¹ Veleučilište u Bjelovaru

Epidemiologija problema dojenja i rizične skupine

DOC. DR. SC. ŽELIMIR BERTIĆ¹

UVOD

Dojenje predstavlja zlatni standard prehrane dojenčadi i jednu od najučinkovitijih javnozdravstvenih intervencija za očuvanje zdravlja majke i djeteta. Iako Svjetska zdravstvena organizacija preporučuje isključivo dojenje tijekom prvih šest mjeseci života, uz nastavak dojenja uz dohranu do druge godine života i dulje, epidemiološki podatci pokazuju da se preporučeno trajanje dojenja u mnogim zemljama ne postiže.

CILJ

Prikazati osnovna obilježja epidemiologije dojenja te istaknuti rizične skupine majki i djece kod kojih je veća vjerojatnost kraćeg trajanja ili ranog prekida dojenja.

PRIKAZ SADRŽAJA

Globalno je približno polovica dojenčadi isključivo dojena tijekom prvih šest mjeseci života, dok su u europskim zemljama stope često znatno niže, osobito u pogledu trajanja isključivog dojenja. Epidemiologija dojenja pokazuje značajne razlike među populacijama, a na uspješnost i trajanje dojenja utječe niz međusobno povezanih bioloških, sociodemografskih, zdravstvenih i kulturnih čimbenika. Istraživanja ukazuju da su za kraće trajanje ili rani prekid dojenja osobito rizične određene skupine majki i djece. Među najvažnijim rizičnim skupinama ističu se mlađe majke, majke nižeg stupnja obrazovanja i nižeg socioekonomskog statusa, zaposlene majke koje se rano vraćaju na posao, majke koje su rodile carskim rezom te majke nedonoščadi. Dodatni čimbenici rizika uključuju nedostatak podrške u obitelji i zdravstvenom sustavu, nedovoljnu edukaciju o dojenju te prisutnost zdravstvenih ili psiholoških poteškoća kod majke. Prepoznavanje rizičnih skupina od ključne je važnosti za planiranje i provedbu ciljanih javnozdravstvenih intervencija usmjerenih na promicanje, zaštitu i potporu dojenju.

ZAKLJUČAK

Sustavna edukacija roditelja, podrška zdravstvenih djelatnika, razvoj savjetovališta za dojenje te provođenje programa usmjerenih na zaštitu i promicanje dojenja mogu značajno pridonijeti povećanju stope i duljine dojenja. Jačanje multidisciplinarnog pristupa i kontinuirano praćenje epidemioloških pokazatelja važni su preduvjeti za unapređenje javnozdravstvenih politika usmjerenih na zdravlje majki i djece.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; epidemiologija; rizične skupine; javno zdravstvo; podrška dojenju; prevencija ranog prekida dojenja

¹ Zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije

Javnozdravstveni značaj dojenja u 21. stoljeću

VEDRAN ŠĆURIC, DR. MED., SPEC. JZM.¹

UVOD

Dojenje u 21. stoljeću zadržava izniman javnozdravstveni značaj zbog svojih bioloških, socijalnih i ekonomskih koristi za dijete, majku i društvo. Unatoč jasnim međunarodnim preporukama o isključivom dojenju tijekom prvih šest mjeseci života i nastavku dojenja uz dohranu do druge godine života i dulje, stope dojenja u mnogim sredinama ostaju ispod preporučenih vrijednosti.

CILJ

Prikazati javnozdravstveni značaj dojenja kroz epidemiološke pokazatelje, zdravstvene i ekonomske učinke te istaknuti važnost sustavne podrške dojenju u okviru javnih politika.

PRIKAZ SADRŽAJA

Dostupni podaci pokazuju da se preporučeno trajanje dojenja rijetko postiže. U Hrvatskoj je u razdoblju 2017.–2021. udio novorođenčadi isključivo dojene u rodilištima pao sa 78 % na 67 %, dok je udio djece dojene unutar prvog sata porastao sa 70 % na 85 %. Analize podataka iz primarne zdravstvene zaštite pokazuju da je isključivo dojeno 58,1 % novorođenčadi do mjesec dana, 47,4 % do tri mjeseca i samo 9,5 % do šest mjeseci, dok se do 24 mjeseca doji tek manji udio djece. Slični rezultati bilježe se i u drugim izvorima podataka. Na trajanje dojenja, uz motivaciju majki, značajno utječu ekonomski status, obrazovanje i podrška okoline. Europa i srednja Azija bilježe među najnižim stopama dojenja, što dodatno naglašava potrebu za snažnijim javnozdravstvenim djelovanjem. Zdravstvene dobrobiti dojenja višestruke su: kod djece se smanjuje rizik od proljeva, upale pluća, otitisa, astme, pretilosti, dijabetesa tipa 1 i sindroma iznenadne dojenačke smrti, dok kod majki dojenje smanjuje rizik od raka dojke, jajnika i drugih kroničnih bolesti. Osim zdravstvenih, dojenje donosi i značajne ekonomske koristi smanjenjem zdravstvenih troškova i opterećenja sustava. U tom kontekstu posebno je važna provedba javnih politika koje uključuju inicijative za potporu dojenju, edukaciju zdravstvenih djelatnika, zaštitu od neprimjerenog marketinga zamjena za majčino mlijeko, podršku na radnom mjestu te razvoj savjetovališta i banaka humanog mlijeka.

ZAKLJUČAK

Sustavna podrška dojenju i uklanjanje socijalnih, organizacijskih i ekonomskih barijera ključni su za ostvarenje zdravstvenih, društvenih i ekonomskih koristi dojenja. Jačanje javnozdravstvenih politika usmjerenih na zaštitu, promicanje i podršku dojenju predstavlja važan preduvjet za poboljšanje zdravlja majki i djece u 21. stoljeću.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; javno zdravstvo; epidemiologija dojenja; zdravstvene koristi; javne politike; podrška dojenju

¹ Zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije

Uloga zajednice u promicanju dojenja

VDR. SC. MAJA LANG MOROVIĆ, PROF. REHABILITATOR¹

UVOD

Dojenje je optimalan način hranjenja djeteta od početka života te važan čimbenik zaštite zdravlja djece i majki. U okolnostima visoke učestalosti kroničnih nezaraznih bolesti i sve veće prevalencije prekomjerne tjelesne mase i debljine u djece, promicanje zdravih životnih navika u najranijoj dobi ima posebno javnozdravstveno značenje.

CILJ

Istaknuti važnost djelovanja u zajednici u promicanju dojenja te prikazati mogućnosti provedbe aktivnosti kroz postojeće javnozdravstvene politike i programe u Republici Hrvatskoj.

PRIKAZ SADRŽAJA

Prema načelima Ottawske povelje, promicanje zdravlja provodi se u okruženjima u kojima ljudi žive, rade, uče i provode slobodno vrijeme. U tom kontekstu zajednica ima ključnu ulogu u stvaranju poticajnog okruženja koje podržava zdrave izbore i omogućuje roditeljima donošenje informiranih odluka o hranjenju djece. Istraživanja pokazuju da su ulaganja u rani razvoj među najučinkovitijim javnozdravstvenim i ekonomskim intervencijama, a promicanje dojenja u zajednici pruža mogućnost djelovanja koristeći prepoznata učinkovita načela promicanja zdravlja. Takve aktivnosti uključuju edukaciju roditelja, organizaciju savjetovališta i grupa za potporu dojenju, osiguravanje poticajnog okruženja u zdravstvenim ustanovama i lokalnoj zajednici te razvoj međusektorske suradnje. Važnu ulogu pritom imaju zdravstveni djelatnici, lokalne institucije, organizacije civilnog društva i mediji koji zajedničkim djelovanjem mogu doprinijeti stvaranju okruženja koje podržava dojenje. Mogućnosti djelovanja u zajednici prepoznate su u nizu nacionalnih politika i programa, uključujući Akcijski plan za zaštitu i promicanje dojenja 2024.–2027., Nacionalni program za prevenciju debljine 2024.–2027. i Nacionalni program Živjeti zdravo.

ZAKLJUČAK

Podrška dojenju u zajednici predstavlja važnu javnozdravstvenu strategiju za unapređenje zdravlja djece i majki. Sustavno provođenje aktivnosti u zajednici, uz međusektorsku suradnju i oslanjanje na postojeće nacionalne politike i programe, može značajno pridonijeti zaštiti, promicanju i održavanju dojenja.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; promicanje zdravlja; zajednica; javno zdravstvo; podrška dojenju; preventivne aktivnosti

¹ Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Služba za promicanje zdravlja

Ljekarna prijatelj dojenja

DOC. DR. SC. KATARINA FEHIR ŠOLA, MAG. PHARM., UNIV. MAG. PHARM.^{1,2}

UVOD

Zaštita, promicanje i potpora dojenja važan su javnozdravstveni prioritet, a u ostvarivanju tih ciljeva važnu ulogu imaju različiti zdravstveni djelatnici. Ljekarna, kao jedno od najdostupnijih mjesta zdravstvenog savjetovanja, može značajno pridonijeti pružanju stručne i pravodobne podrške dojiljama.

CILJ

Istaknuti ulogu ljekarne i ljekarnika u pružanju podrške dojiljama te prikazati koncept „Ljekarna prijatelj dojenja“ kao model farmaceutske skrbi usmjerene očuvanju i promicanju dojenja.

PRIKAZ SADRŽAJA

Dojenje predstavlja temelj optimalne prehrane novorođenčadi i dojenčadi te je povezano s brojnim kratkoročnim i dugoročnim zdravstvenim koristima za majku i dijete. Unatoč jasnim preporukama međunarodnih i nacionalnih stručnih društava, mnoge dojilje tijekom razdoblja laktacije susreću se s praktičnim i kliničkim dilemama, osobito vezanima uz primjenu lijekova, dodatka prehrani i samoliječenje. U tom kontekstu koncept „Ljekarna prijatelj dojenja“ usmjeren je na podršku dojiljama kroz strukturirano savjetovanje, procjenu sigurnosti farmakoterapije te pravodobno prepoznavanje situacija koje zahtijevaju liječničku procjenu. Poseban naglasak stavlja se na ulogu ljekarnika u procjeni kompatibilnosti lijekova s dojenjem, interpretaciji dostupnih izvora informacija o lijekovima u majčinom mlijeku te savjetovanju o primjeni dodatka prehrani i drugih pripravaka koji se često koriste tijekom laktacije. Kliničke situacije s kojima se dojilje obraćaju ljekarniku uključuju primjenu analgetika, antibiotika, lijekova za kronične bolesti te pitanja vezana uz galaktogoge, probiotike i druge dodatke prehrani. Posebna se pozornost pridaje jasnom razgraničenju kompetencija ljekarnika i drugih zdravstvenih profesionalaca te važnosti interdisciplinarne suradnje u skrbi za majku i dijete.

ZAKLJUČAK

Ljekarna ima značajan potencijal kao sigurno, dostupno i stručno mjesto podrške dojiljama. Razvoj farmaceutske skrbi usmjerene na dojenje može aktivno pridonijeti očuvanju i promicanju dojenja te unaprijediti kvalitetu svakodnevne skrbi za majku i dijete.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; ljekarna; farmaceutska skrb; lijekovi u laktaciji; podrška dojiljama; interdisciplinarna suradnja

¹ ZU Ljekarna Bjelovar

² Medicinski fakultet Osijek

Gradovi prijatelji dojenja – element trajne podrške dojenju

PRIM. ANDREJA TEKAUC GOLOB, DR. MED., SPEC. PEDIJATAR, IBCLC¹

UVOD

Podrška dojenju u lokalnoj zajednici važan je preduvjet za očuvanje i povećanje stope dojenja. Projekt „Grad prijatelj dojenja“ razvijen je kao model trajne i organizirane podrške dojiljama i njihovim obiteljima u lokalnom okruženju.

CILJ

Prikazati provedbu i rezultate projekta „Grad prijatelj dojenja“ u Sloveniji te istaknuti važnost lokalne zajednice u stvaranju održive podrške dojenju.

PRIKAZ SADRŽAJA

Slovenski odbor za dojenje pri UNICEF-u Slovenija prijavio se 2019. godine Ministarstvu zdravstva Republike Slovenije za provedbu projekta „Grad prijatelj dojenja“. U projekt se uključilo šest slovenskih gradova: Kranj, Novo mesto, Slovenj Gradec, Mislinja, Koper i Ravne na Koroškem. Šestogodišnji projekt bio je usmjeren na podršku dojiljama i obiteljima u lokalnom okruženju, s ciljem povećanja udjela dojene djece. U okviru projekta izrađeni su novi dokumenti, uključujući Deset koraka za gradove prijatelje dojenja, stručni materijali, poster, sadržaji za LCD ekrane i novi logotipi. Provedeni su tečajevi edukacije za zdravstvene djelatnike, farmaceute, zaposlenike gradske uprave i korisnike, a organizirano je i pet stručnih sastanaka s međunarodnim sudjelovanjem. Obnovljena je i mrežna stranica posvećena dojenju. Rezultati projekta pokazuju da je pet gradova dobilo titulu „Grad prijatelj dojenja“, dok je jedan grad u pripremi za stjecanje titule. Ukupno je educirano 850 zdravstvenih djelatnika, ljekarničkih djelatnika i zaposlenika gradske uprave, izdano je 16 publikacija i 40 000 tiskanih materijala, postavljeni su kutci i klupe za dojenje te su u svim gradovima osnovane grupe za podršku dojenju.

ZAKLJUČAK

Projekt „Grad prijatelj dojenja“ pokazuje da lokalna zajednica može imati ključnu ulogu u stvaranju trajne, organizirane i vidljive podrške dojenju. Širenje znanja, edukacija stručnjaka i razvoj lokalnih oblika potpore važni su elementi održivog promicanja dojenja.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; lokalna zajednica; gradovi prijatelji dojenja; podrška dojenju; edukacija; promicanje zdravlja

¹ Medicinski fakultet Sveučilišta u Ljubljani

Međunarodni pravilnik o načinu reklamiranja i prodaje zamjena za majčino mlijeko (Kod)

PROF. DR. SC. MILAN STANOJEVIĆ, DR. MED., SPEC. PEDIJATAR¹

UVOD

Međunarodni pravilnik o načinu reklamiranja i prodaje zamjena za majčino mlijeko važan je dokument u zaštiti, promicanju i podršci dojenju. Donijela ga je Svjetska zdravstvena skupština 1981. godine, a nadopunjen je nizom rezolucija koje se odnose na nova pitanja i izazove povezane s dojenjem i marketingom dojenačke hrane.

CILJ

Upoznati polaznike s osnovnim odredbama Međunarodnog pravilnika te pripadajućim rezolucijama Svjetske zdravstvene skupštine, uz naglasak na razumijevanje dosega pravilnika i njegova značenja za zaštitu dojenja.

PRIKAZ SADRŽAJA

Međunarodni pravilnik, zajedno s pripadajućim rezolucijama Svjetske zdravstvene skupštine, predstavlja važan okvir za podršku i promociju dojenja te za odgovarajući i nepristrani marketing dojenačke hrane i drugih proizvoda koji su obuhvaćeni njegovim dosegom. U okviru predavanja obrađuju se cilj Koda, proizvodi koji su njime obuhvaćeni, nepovoljan utjecaj marketinga tih proizvoda na dojenje te razlike između onoga što Kod dopušta i onoga što zabranjuje. Posebna se pozornost posvećuje primjerima kršenja Koda u Hrvatskoj. Dokazano je da promicanje umjetne prehrane nepovoljno utječe na dojenje jer prikazivanje slika, riječi i naziva povezanih s tim proizvodima može umjetnu prehranu prikazati kao uobičajenu i jednako sigurnu alternativu dojenju. Time se narušava položaj dojenja kao prirodnog i preporučenog standarda prehrane dojenčadi. Kod ne zabranjuje prehranu zamjenama za majčino mlijeko, nego naglašava važnost očuvanja dojenja i upozorava na štetne učinke neprimjerenog marketinga zamjena za majčino mlijeko. Također se ističe povezanost umjetne prehrane s kraćim trajanjem dojenja te veći rizik pobola i smrtnosti, osobito od akutnih respiratornih infekcija i proljeva, kada je trajanje dojenja kraće.

ZAKLJUČAK

Poznavanje Međunarodnog pravilnika i pripadajućih rezolucija ključno je za razumijevanje važnosti zaštite dojenja od utjecaja neprimjerenog marketinga. Primjena načela Koda doprinosi očuvanju dojenja kao standarda prehrane dojenčadi te zaštiti zdravlja djece i majki.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; Međunarodni pravilnik; zamjene za majčino mlijeko; marketing; zaštita dojenja; Svjetska zdravstvena skupština

¹ Klinika za neonatologiju i rijetke bolesti, Medicinsko sveučilište u Varšavi, Poljska

Znanje i stavovi trudnica i roditelja o dojenju: vidimo li prostor za edukaciju?

KRISTINA ŠKROBOT, BACC. MED. TECHN., STUDENTICA¹

KSENIJA ELJUGA, MAG. MED. TECHN.^{1,2}

UVOD

Dojenje predstavlja optimalan način prehrane novorođenčeta te ima brojne zdravstvene, psihološke i socijalne koristi za majku i dijete. Unatoč preporukama Svjetske zdravstvene organizacije o isključivom dojenju tijekom prvih šest mjeseci života, stopa dojenja često se smanjuje već u prvim mjesecima nakon poroda.

CILJ

Ispitati razinu znanja i stavove žena o dojenju tijekom trudnoće i nakon poroda te analizirati ulogu medicinskih sestara u edukaciji i podršci dojiljama.

PRIKAZ SADRŽAJA

Provedeno je kvantitativno presječno istraživanje putem online upitnika izrađenog u programu Google Forms, u kojem su sudjelovale 383 ispitanice. Upitnik je sadržavao 32 pitanja podijeljena u nekoliko cjelina: sociodemografski podaci, znanje o dojenju, stavovi prema dojenju te iskustva žena koje su rodile. Podaci su analizirani primjenom deskriptivne i inferencijalne statistike. Sve ispitanice prepoznale su dojenje kao prirodan način prehrane dojenčeta, no samo 37,3 % ispitanica točno navodi preporuku Svjetske zdravstvene organizacije o isključivom dojenju tijekom prvih šest mjeseci života. Većina ispitanica ima pozitivan stav prema dojenju, podržava dojenje u javnosti i smatra da je edukacija o dojenju za trudnice potrebna. Oko polovice majki, njih 50,8 %, dojilo je u trenutku istraživanja, dok su komplikacije kod majke navedene kao najčešći razlog prestanka dojenja. Ispitanice su pokazale veće zadovoljstvo edukacijom patronažnih sestara nego edukacijom u rodilištu.

ZAKLJUČAK

Rezultati ukazuju na potrebu za sustavnom edukacijom o dojenju tijekom trudnoće i nakon poroda. Medicinske sestre imaju ključnu ulogu u pružanju informacija, podrške i savjetovanja majkama te mogu značajno pridonijeti uspješnom započinjanju i održavanju dojenja.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; edukacija o dojenju; znanje i stavovi majki; medicinske sestre; podrška dojiljama

¹ Veleučilište u Bjelovaru

² Stomatološki fakultet u Zagrebu, Poslijediplomski doktorski studij (doktorant)

Komunikacija s dojiljama u osjetljivim situacijama

RENATA HUNJADI BRZOVIĆ, PROF. PSIHOLOGIJE¹

UVOD

Prvi tjedni nakon poroda za mnoge su majke vrlo intenzivno i emocionalno osjetljivo razdoblje, obilježeno nesigurnošću, prilagodbom i potrebom za podrškom. Uspostavljanje povjerenja i kvalitetne komunikacije između zdravstvenog djelatnika i majke ključno je za jačanje samopouzdanja u uspostavi i održavanju dojenja.

CILJ

Prikazati važnost komunikacijskih i savjetodavnih vještina u radu s dojiljama u osjetljivim situacijama te istaknuti pristupe koji doprinose izgradnji povjerenja, podrške i osnaživanja majke.

PRIKAZ SADRŽAJA

Profesionalno savjetovanje ne podrazumijeva jednostavno davanje gotovih savjeta, nego proces pružanja informacija koje majci pomažu da sama dođe do vlastitog rješenja, donese odluku i preuzme odgovornost. Takav pristup pridonosi osamostaljivanju i jačanju samopouzdanja, za razliku od komunikacije koja potiče ovisnost i osjećaj bespomoćnosti. U radu se ističe važnost komunikacije u uspostavljanju povjerenja između zdravstvenog djelatnika i pacijenta radi boljeg prihvaćanja zdravstvenih uputa, kao i prepoznavanje osnovnih prepreka uspješnoj komunikaciji. Posebna se pozornost posvećuje vještinama aktivnog slušanja koje olakšavaju razumijevanje pacijentice, važnosti neverbalne komunikacije te poticanju postavljanja otvorenih pitanja. Naglašavaju se i ponašanja kojima se pokazuje zainteresiranost za sugovornicu, uključujući parafraziranje i reflektiranje, kao i važnost empatije, sagledavanja situacije iz perspektive druge osobe te izbjegavanja prosuđivanja njezinih misli, osjećaja i ponašanja. Dodatno se ističe važnost prepoznavanja i pohvaljivanja majčina truda, pružanja praktične pomoći i relevantnih informacija te uporabe jednostavnog jezika i poznatih izraza uz nuđenje prijedloga umjesto izdavanja naredbi.

ZAKLJUČAK

Primjena komunikacijskih i savjetodavnih vještina u radu s dojiljama ključna je za izgradnju povjerenja, pružanje emocionalne i praktične podrške te osnaživanje majki u razdoblju uspostave dojenja. Stečena znanja imaju širu primjenu i mogu unaprijediti profesionalnu komunikaciju i svakodnevne međuljudske odnose.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; komunikacija; savjetovanje; podrška dojiljama; aktivno slušanje; empatija

¹ Hrvatski zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije

Medicinske indikacije za uvođenje dohrane uz dojenje

IVANKA FEHIR RADANOVIĆ, DR. MED., SPEC. PEDIJATAR¹
SUBSPECIJALIST PEDIJATRIJSKE KARDIOLOGIJE

UVOD

Dojenje je najoptimalniji i najbolji način prehrane novorođenčeta i dojenčeta te se preporučuje kao isključiva prehrana tijekom prvih šest mjeseci života. Ipak, u određenim medicinskim situacijama može biti potrebna privremena ili trajna dohrana radi osiguravanja odgovarajuće prehrane i sigurnosti djeteta.

CILJ

Prikazati najvažnije medicinske indikacije za uvođenje dohrane uz dojenje te naglasiti važnost očuvanja laktacije i podrške dojenju tijekom provođenja dohrane.

PRIKAZ SADRŽAJA

Medicinske indikacije za dohranu mogu biti povezane s djetetom ili s majkom. Kod novorođenčeta najčešće uključuju značajan gubitak tjelesne mase, hipoglikemiju, dehidraciju, hiperbilirubinemiju i neučinkovito sisanje. S majčine strane indikacije mogu uključivati ozbiljne bolesti majke, primjenu određenih lijekova nekompatibilnih s dojenjem ili odgođenu i nedovoljnu laktaciju. Uvođenje dohrane treba se temeljiti na jasnim medicinskim kriterijima i individualnoj kliničkoj procjeni, uz istodobnu podršku nastavku dojenja i očuvanju laktacije kad god je to moguće.

ZAKLJUČAK

Cilj uvođenja dohrane u medicinski opravdanim situacijama jest osigurati optimalan rast i razvoj djeteta uz minimalno narušavanje uspostave i održavanja dojenja. Pravodobna procjena, jasno definirane indikacije i stručna podrška ključni su za sigurno i odgovorno donošenje odluka o dohrani.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; dohrana; medicinske indikacije; novorođenče; laktacija; prehrana dojenčeta

¹ Opća bolnica „dr. Anđelko Višić“ Bjelovar

Samoliječenje dojilja – uloga ljekarnika

DORA ŠTEFANAC, MAG. PHARM.¹

UVOD

Samoliječenje podrazumijeva primjenu lijekova, dodataka prehrani ili biljnih pripravaka bez prethodnog savjetovanja s liječnikom. U razdoblju dojenja samoliječenje predstavlja osjetljivo područje zdravstvene skrbi zbog mogućeg prijenosa lijekova i drugih tvari u majčino mlijeko te potencijalnog utjecaja na dojenče i laktaciju.

CILJ

Prikazati specifičnosti samoliječenja dojilja te istaknuti ulogu ljekarnika u procjeni sigurnosti primjene lijekova, dodataka prehrani i biljnih pripravaka tijekom dojenja.

PRIKAZ SADRŽAJA

Tijekom dojenja organizam majke prolazi kroz niz fizioloških promjena koje mogu utjecati na metabolizam lijeka. Mnogi lijekovi, uključujući i one koji se izdaju bez recepta, izlučuju se u majčino mlijeko, čime postoji rizik njihova prijenosa u organizam dojenčeta. Budući da je organizam dojenčeta, osobito novorođenčeta, još nezreo, eliminacija lijeka može biti otežana, a rizik od štetnih učinaka povećan. U tom kontekstu ljekarnik kao lako dostupan zdravstveni djelatnik ima važnu savjetodavnu ulogu. Njegova je zadaća procijeniti kompatibilnost lijeka s dojenjem, odrediti pravilnu dozu i trajanje terapije, preporučiti optimalno vrijeme uzimanja lijeka, upozoriti na moguće nuspojave kod majke i djeteta, procijeniti mogući utjecaj na količinu laktacije i kvalitetu mlijeka, predložiti sigurniju alternativu te po potrebi uputiti dojilju liječniku. Samoliječenje dojilja najčešće uključuje primjenu antipiretika, analgetika, lijekova za grlobolju i kašalj, antihistaminika, probiotika, vitamina, minerala i biljnih pripravaka. Poseban izazov predstavljaju biljni lijekovi jer njihova sigurnost često nije dovoljno istraжена, pa je važno naglasiti da „prirodno“ ne znači nužno i sigurno.

ZAKLJUČAK

Stručan savjet ljekarnika, individualiziran pristup i edukacija dojilje ključni su za sigurnu primjenu lijekova i drugih pripravaka tijekom dojenja. Na taj se način štiti zdravlje majke i djeteta te smanjuje rizik od nuspojava i nepotrebnog prekida dojenja.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; samoliječenje; ljekarnik; lijekovi u laktaciji; sigurnost primjene; dojilje

Lijekovi u dojenju – između straha i dokaza

MAJA ILIJANIĆ SAMOŠĆANEC, DR. MED., SPEC. KLINIČKE FARMAKOLOGIJE¹

UVOD

Primjena lijekova tijekom dojenja čest je klinički izazov koji može utjecati na uspostavu i održavanje dojenja. U kliničkoj praksi često prevladava percepcija da je farmakoterapija tijekom dojenja potencijalno rizična za dojenče, što može dovesti do nepotrebnog prekida dojenja ili odgađanja potrebne terapije za majku.

CILJ

Prikazati suvremene spoznaje o sigurnoj primjeni lijekova tijekom dojenja te naglasiti važnost procjene omjera koristi i rizika pri propisivanju terapije dojiljama.

PRIKAZ SADRŽAJA

Suvremeni dokazi pokazuju da je samo mali broj lijekova doista kontraindiciran tijekom dojenja, dok većina lijekova prelazi u majčino mlijeko u vrlo niskim koncentracijama koje rijetko uzrokuju klinički značajne učinke u dojenčadi. Sigurna primjena lijekova tijekom dojenja temelji se na procjeni omjera koristi i rizika, pri čemu je potrebno uzeti u obzir farmakokinetičke značajke lijeka koje utječu na njegov prijenos u majčino mlijeko, uključujući koncentraciju lijeka u majčinoj plazmi, molekularnu masu, topljivost u mastima, stupanj vezanja za proteine plazme i poluvijek eliminacije. Važni su i klinički čimbenici poput dobi i zdravstvenog stanja djeteta, budući da je rizik od neželjenih učinaka veći u prijevremeno rođene ili bolesne novorođenčadi zbog nezrelosti metaboličkih i ekskrecijskih sustava. Među lijekovima kontraindiciranim tijekom dojenja navode se citotoksični lijekovi, litij, ergot alkaloidi, rekreativne droge i sredstva ovisnosti, radioaktivni izotopi, sistemski retinoidi, pojedini imunomodulatori i lijekovi koji inhibiraju laktaciju. Prije propisivanja lijeka dojilji potrebno je procijeniti nužnost terapije i mogućnost primjene sigurnijih opcija. Ako je farmakoterapija potrebna, preporučuje se odabir lijeka s dokazano niskom razinom izlučivanja u mlijeko i povoljnim sigurnosnim profilom za dojenče. Za pravilnu procjenu sigurnosti primjene lijekova važno je koristiti pouzdane i specijalizirane izvore informacija, uključujući suvremene baze podataka.

ZAKLJUČAK

Informirano i na dokazima utemeljeno propisivanje lijekova tijekom dojenja omogućuje učinkovito liječenje majke uz istodobno očuvanje dojenja. Korištenje specijaliziranih izvora informacija i individualna procjena rizika ključni su za donošenje sigurnih i klinički opravdanih terapijskih odluka.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; lijekovi u dojenju; farmakoterapija; procjena rizika; sigurnost dojenčeta; laktacija

¹ OB Karlovac

Suplementacija tijekom trudnoće i dojenja

VPROF. DR. SC. DUBRAVKA VITALI ČEPO¹

UVOD

Zbog specifičnih nutritivnih potreba tijekom trudnoće i dojenja, savjetovanje o vitaminsko-mineralnoj suplementaciji predstavlja važan dio skrbi za trudnice i dojilje. U tom procesu ljekarnici imaju sve značajniju ulogu u prenatalnom i ranom postnatalnom savjetovanju.

CILJ

Prikazati važnost savjetovanja o suplementaciji tijekom trudnoće i dojenja te istaknuti ulogu ljekarnika u osiguravanju optimalne mikronutritivne potpore trudnicama i dojiljama.

PRIKAZ SADRŽAJA

Ljekarnička skrb za trudnice i dojilje uključuje savjetovanje o obveznoj i fakultativnoj suplementaciji, razbijanje mitova i predrasuda vezanih uz primjenu dodataka prehrani, preporuke o optimalnim farmaceutskim oblicima vitamina i minerala te prepoznavanje i prevenciju klinički značajnih interakcija lijekova i dodataka prehrani. U središtu predavanja nalaze se biološke funkcije, preporučene doze i ključni nutritivni izvori esencijalnih nutrijenata važnih u trudnoći i dojenju, uključujući folnu kiselinu, željezo, kalcij, vitamin D i omega-3 masne kiseline. Poseban naglasak stavlja se na recentna znanstvena istraživanja koja potvrđuju važnost angažmana ljekarnika u postizanju optimalne mikronutricije trudnica i dojilja, što može rezultirati poboljšanjem zdravstvenih ishoda majke i djeteta. Primjeri iz studija slučaja dodatno ilustriraju učinkovite strategije pružanja podrške trudnicama i dojiljama te ključne intervencije koje pridonose unapređenju kompetencija ljekarnika i učinkovitosti ljekarničke skrbi u ovom području.

ZAKLJUČAK

Savjetovanje o suplementaciji tijekom trudnoće i dojenja važan je dio suvremene ljekarničke skrbi. Uloga ljekarnika u edukaciji, individualiziranom savjetovanju i prepoznavanju mogućih rizika doprinosi optimalnoj mikronutritivnoj potpori te očuvanju zdravlja majke i djeteta.

KLJUČNE RIJEČI

vitaminsko-mineralna suplementacija; trudnoća; dojenje; ljekarnička skrb; mikronutrijenti; ljekarnik

¹ Sveučilište u Zagrebu, Farmaceutsko-biokemijski fakultet, Zavod za prehranu i dijetoterapiju,

Individualizirana procjena rizika u farmakoterapiji tijekom dojenja: između dokaza i kliničke prosudbe

PROF. ALEKSANDRA CATIĆ ĐORĐEVIĆ, PHD¹
CLINICAL PHARMACY AND PHARMACOKINETICS

UVOD

Dojenje donosi značajne kratkoročne i dugoročne zdravstvene koristi za dijete i majku. Međutim, potreba za farmakoterapijom tijekom laktacije često stvara nesigurnost među zdravstvenim djelatnicima i majkama, što može dovesti do nepotrebnog prekida dojenja ili neadekvatnog liječenja majčina zdravstvenog stanja.

CILJ

Prikazati važnost individualizirane procjene rizika pri primjeni lijekova tijekom dojenja te istaknuti ulogu znanstvenih dokaza, kliničke prosudbe i farmaceutske skrbi u osiguravanju sigurnosti majke i djeteta.

PRIKAZ SADRŽAJA

Procjena sigurnosti primjene lijekova tijekom dojenja zahtijeva razmatranje više farmakokinetičkih i farmakodinamskih čimbenika, uključujući prijenos lijeka u majčino mlijeko, oralnu bioraspoloživost u dojenčeta i moguće kliničke učinke. Jedan od važnih kvantitativnih parametara u kliničkoj praksi jest relativna doza za dojenče (Relative Infant Dose, RID), koja procjenjuje izloženost dojenčeta lijeku putem majčina mlijeka u odnosu na dozu koju prima majka. U procjeni sigurnosti važnu ulogu imaju i pouzdani izvori temeljeni na dokazima, kao što su e-Lactancia, LactMed i nacionalne kliničke smjernice, koji pružaju preporuke o sigurnosti lijekova tijekom dojenja, mogućim terapijskim alternativama i potrebi praćenja mogućih nuspojava u dojenčeta. Uz to, ljekarnici imaju važnu ulogu u savjetovanju pacijentica, poboljšanju adherencije na terapiju te davanju preporuka o praćenju dojenčeta i primjeni potpornih nefarmakoloških mjera. U prospektivnom nekontroliranom intervencijskom istraživanju provedenom u Srbiji od svibnja do listopada 2022. godine, od ukupno 1243 pružene usluge, 746 sudionica zahtijevalo je farmakoterapiju tijekom laktacije, pri čemu su analgetici, antihistaminici i antiinfektivi bili među najčešće propisivanim lijekovima. Više od polovice sudionica navelo je da prije farmaceutske intervencije nije dobilo točne informacije od liječnika, dok je više od 40 % dojilja izražavalo sumnje i zabrinutost oko nastavka dojenja tijekom propisane terapije. Strukturirana farmaceutska skrb pokazala je pozitivan učinak na adherenciju, prihvaćanje intervencija i kontinuiranu podršku dojenju.

ZAKLJUČAK

Integracija znanstvenih dokaza, kliničke prosudbe i savjetovanja koje provodi ljekarnik omogućuje sigurniju farmakoterapiju tijekom dojenja, potiče nastavak dojenja i pridonosi racionalnoj i pacijentu usmjerenoj zdravstvenoj skrbi. Individualizirana procjena rizika ključna je za donošenje sigurnih i klinički opravdanih odluka u liječenju dojilja.

KLJUČNE RIJEČI

dojenje; farmakoterapija; procjena rizika; lijekovi u laktaciji; ljekarnik; klinička prosudba

¹ University of Niš, Faculty of Medicine, Serbia

ZLATNI SPONZOR

SREBRNI SPONZOR

BRONČANI SPONZORI

